

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETESI ÁR:

Égész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
Félévre . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:

BITTERMANN SÁNDOR.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
MEGJELEN MINDEN KEDDEN ES PENTEKEN.

Hadügyi terhek.

Ime az események igazolják mennyire szüksége volt Magyarországnak arra, hogy a véderőreformjával elkészült. Micsoda veszedelem volna az országra, ha az obstrukció még ma is a katonai javaslatok megállítására rendezné a névszerinti szavazások holnapra halasztását. Határainkon túl, közvetlen szomszédságunkban lángban ég a népek harci kedve. Tehát nekünk is készen kell lennünk minden eshetőségre. Azoknak volt igazuk, akik ezt már tíz esztendő óta előre látták, s akik sürgették, hogy a monarchia hadseregeit a véderőreformjáról szóló javaslatok törvényerőre emelésével a modern fejlődés legmagasabb fokára kell emelni.

Épen így lesz igazuk ama vezérpolitikusoknak, akik hirdetik, hogy most pedig elérkezett az ideje annak, hogy egy lépéssel tovább menjünk, s az immár reformált véderőt teljes harcra alkalmas állapotba helyezzük. Mert egy minden percben ráncszakadható európai bonyodalom esetén csak így védhetjük meg határainkat, sőt csak így előzhetjük meg a háborút, így őrizhetjük meg a békét. Ha erősek vagyunk, ellenségeink nem mernek velünk kikezdeni. De az erőtlőz, a hadi készenléthez természetesen pénz kell. Sajnos, sok pénz. De tudjuk azt, hogy a legdrágább béke is még mindig olcsóbb, mint a legolcsóbb háború.

A monarchia a béke őrsén áll. Tehát készen kell lennie. Ebből a szempontból nézve tehát silány és kicsinyeskedő az a kritika, mely egyes ellenzéki politikusoknak a szájából a rendkívüli hadügyi költségek ellen irányul. „Ne adjuk meg!” Ez a legkényvesebb módja az olcsó népszerűség hajhászásnak. De aztán ki lesz majd felelős, ha egy nagy égszakadás bennünket készületlenül találja; ha a békét nem tudjuk megőrizni, s a határainkra egy harci készségre hiányosan felszerelt sereget tudunk csak kiállítani? Mindezekért ki lesz a felelős? Bizonyára nem azok a komolytalan néptribunok, akik most annyira dörögnek a hadügyi költségekhez való hozzájárulásért a kormány ellen. Az ellen a kormány ellen, amely a legközvetlenebb közletről ismerve a helyzetet, jól megfontoltan és hosszas tusakodás után adta meg beleegyezését a hadügyi követelésekhez.

Elismerjük, könnyű az ellenzéki politikusoknak felelőtlen helyzetükben támadni ezért a kormányt, de merjük állítani, hogyha ők ülnének a mai kormányfőriak helyén, mint ültek a koalíció idején, a súlyos külpolitikai helyzetben ők sem tehetnének egyebet, csak azt, amit most a Lukács-kormány. Egyébiránt pedig egy mákszemnyi joguk sincs szemrehányással illetni a kormányt azoknak az ellenzéki uraknak, akik hatalmon lévén a koalíció alatt —

soha, de soha semmit sem tagadtak meg Bécsnek. Minden bécsi kívánság teljesült akkor. Emlékezzünk csak a felemelt kvótára, vagy az annexió idején megadott 230 millióra! Akinek vaj van a fején, az ne álljon ki a napra. Aki üvegházban lakik, ne dobálódzék kövekkel!

A zombori fehér rabszolgák.

A helyi társadalomnak legújabb rétegét, a „fehér rabszolgákat” laplársunk, a „Bácsmegyei Függetlenség” fedezte föl vasárnapra. Fölfedező körutja során — mi telhetnék tőle egyéb — eltéved a politika utvesztőjébe és mire iránycikkének végére ér, éktelen szidalom fakad tollán a jelenlegi rezsim ellen, melynek — mi természetesebb, mint ez — mielőbbi elmulásában bízunk, hogy újra az ő uralmának csilloga ragyogjon föl.

A támadó cikk személyi élet ki-védni se kedvünk, se okunk. A közélet küzdelmeiben megedzett „Vojnitsok”, „Hauke Imrék” és „Fodor Mihályok” puritán és közhasznú tevékenysége majd csak kibírja valahogyan ezt a kirohanást is, melynek szavai visszazállnak azokra, akik azokat mérges nyilaikból kiröppentették.

Amire kitérni kívánunk, mert kitérni reá hírlapírói kötelességünk, az a fehér rabszolgáknak elnevezett zom-

RÁCZITS és CZVRKUSITS

fűszer- és csemegeüzlete

ZOMBOR, Szentgyörgy-tér 6.

100-84

Legfinomabb

KÁVÉK

TEÁK

RUMOK

TEASÜTEMÉNYEK.

Egyedül legjobbnak elismert „COLUMBIA” pörköltkávé.

ár
a n.

Fla cég.

bori köztisztviselők dolga, kiket önmagukkal tehetetlen, gerinctelen és meggyőződésnélküli politikai báboknak állít be az ellenzéki tábor. Hasábokon keresztül fantazmagóriákat költ az ellenzék a tisztviselői kar elnyomottságáról, lenyűgözött és elsorvasztott helyzetéről és miközben ezt teszi, nem is veszi észre, hogy vérig sérti egy minden tiszteleltre érdemes kasztját a vármegyei és városi társadalomnak, mely ugyan nem érzi a róla világgá kürtölt elnyomatást, de — mi tűrés-tagadás — úgy van odaállítva a köztudat elé, mint fehér rabszolgaserege az uralmon lévő munkapártnak.

Minket a támadó cikknek ez a része készlet szót emelni elsősorban. A köztisztviselők reputációjának megóvása és az igazság érzése egyformán reánk parancsolja ezt a védőbeszédet, mely im az alábbiakban következik.

Politikai presszió rémképét rajzolja a tisztviselők elé az ellenzék és megvádolja nemcsak a munkapárt vezéreit, de valamennyi zombori hivatalfőnököt is azzal, hogy tisztviselők üldözőivé szegődnek, ha nem áldoznak velük egyazon politikai oltáron. Súlyosan hangzik a vád és mert bizonyítani még csak nem is próbál a függetlenségi párt, hát egyszerű tagadással is el lehetne hessegetni a vádaskodó ellenfelet. Ámde mi a dolog könnyebb vége helyett inkább reámutatunk a bizonyítás erejével arra, hogy az ellenzék vádja hamis, alaptalan és legföljebb hangulatkeltésre jó.

1910. június elsején, több két esztendejénél, hogy lezajlott a zombori politikai kampány, mely az ellenzék jelöltjével szemben a munkapárti *Konyovits* Dávid dr.-nak hozta meg a győzelmet. Azóta politikai események egész láncolata jelzi azt az utirányt, melyen a munkapárt halad és mi tisztelettel kérjük: volt-e már eset, — csak egyetlenegy is — hogy ez a párt bármelyik köztisztviselőt exponálta volna a politika küzdelmeiben?

De jobban is belenyulunk a dolgok mélyére és nyíltan kérjük, hol van — álljon ki — az a köztisztviselő, akit azért, hogy az 1910-iki választáson nem a munkapárttal szavazott, felsőbb helyről elnyomás vagy igaztalanság ért volna?

A munkapárt — t. laptárs — a politikai türelem és a polgárok társadalmi tömörítésének politikáját követte és követi ma is és fényes győzelme nem ragadta el, mint nem is oly régen az ellenzék, a politikai boszuállítás áldatlan terére.

Ez történik itt, ez megy végbe az egész vonalon, a kormány körében is, melyet méltán lehet elnevezni a tisztviselők kormányának, hiszen még az ellenzék által annyit megbolygatott munkája közben is, elsőként a családi pótlék törvényét alkotta meg, melyet most nyomon követ a tisztviselő-árvákról és özvegyekről való gondoskodás.

Ily körülmények közt tisztviselők elnyomásáról beszélni csak rémlátás, melyet még politikai haragból sem illik beledobni az íróasztalainál békésen sáfarkodó tisztviselői karba.

És ez a vezető szempont, mely

ezt a cikket belőlünk kiváltotta. Annak a tisztviselőbarát munkának nevében, melyet a munkapárt a magyar tisztviselői kar jóléteért folytat, kérve-kérjük a zombori tisztviselői kart, háritsa el magát az ellenzéki vádakat. Ne érezze magát közülök senki fehér rabszolgának, inkább fogyassza jószívvel azt a fehér kenyeret, melyet a munkapárt által alkotott jóléti törvények számukra biztosítanak.

H I R E K.

Főpapi kinevezések. Az egész magyar sajtót a múlt héten ismételtén bejárta a következő hír: Vaszar Kolos hercegprimás mellé koadjutorrá fogják kinevezni *Csernoch* János kalocsai érseket. Az érsek egyik feladata lesz, hogy a primási javak dolgát is rendbehozza. A pápai konzisztórium Mayláth Gusztáv erdélyi püspöknek fogja elküldeni a bíborosi kalapot. A hercegprimási méltóságra *Csernoch* mellett tudvalevőleg Mayláth püspök pályázott a legtöbb kilátással. A bíborosi kalappal őt ezért a magas ambíciójáért fogják kárpótolni. Ezek a kinevezések hivatalosan még nem publikáltak ugyan, de — úgy mondják — tényként tekinthetők.

Tűzoltóknak 25 éves királyi diszérnek. Öfelsége a király felhatalmazása alapján a belügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök a tűzoltás és mentés terén 25 éven át kifejtett érdemes tevékenység jutalmazására alapított diszérrel a következők lettek kitüntetve: *a bácsi tűzoltótestületnél* Ertl István tüzeltürelő és parancsnok, Vukovits Nándor alparancsnok, Pavlics József, Pavlicsek Imre, Reiter József, id. Kapitány Ferenc, Matskovits Gergely és Malcher Henrik örparancsnokok, — *a titeli testületnél* Nacs Ferenc alparancsnok, — *az újvidéki testületnél* Szradanov Pánta, Lapits Imre, Zapletal Ferenc, Villety Vilmos és Exler János tűzoltók.

Nyilatkozik a zentai munkapárt elnöke. Az *Est* azzal vádolta meg Heiszler Gyurgyovánszky Ferencet, a zentai munkapárt vezérét, hogy elhagyta pártját, mert veje részére patikajogot nem eszközölhetett ki. Erre a vádra Heiszler a következő nyilatkozatot teszi közzé:

„Az *Est*“ f. hó 5-én megjelent számában azzal vádol meg, hogy én a munkapárti elvet, mert vöm a IV. zentai gyógyszerért nem kapta meg, cserben hagytam. Aki ismeri politikai multamat, az tisztában van azzal, hogy a mindenesetre ellenséges tollból kikerülő hír nem felel meg a valóságnak.

Az tény, hogy szerettem volna, ha vöm kapta volna meg a IV. gyógyszerért jogát, annál is inkább, mert öcsém, vöm, és két fiam gyógyszerész. Hogy nem vöm kapta meg, az az én politikai meggyőződésemen nem változtat, mert én meggyőződésből és nem anyagi előnyökért vallo magam munkapártinak.

Zenta, 1912. okt. 5.

Heiszler Gy. Ferenc.

Zombor város italmérési illetéke. Az állami italmérési jövedékről szóló 1899: XXV. t. c. 17. §-a értelmében az italmérési illetéket Zombor város területére másodfokban megállapítani hivatott italmérési illeték felszólamlási bizottság az 1912—1914. évi időszakra vonatkozó tárgyalásait Zomborban 1912. évi október hó 23-án d. u. 3 órakor a m. kir. pénzügyigazgatóság I. em. nagytermében fogja megtartani.

Téli hivatalos órák a pénzügyigazgatóságnál. Október hó elseje óta hétköznapokon reggel 8—2-ig, vasár- és ünnepnapokon délelőtt 9—12-ig tart a hivatalos óra.

Eljegyzés. Schwerer Károly hódásági adóhivatali tisztviselő eljegyezte Purman Arankát Zomborban.

Bajaiak az igazságügyminiszternél. A bajai törvényszék visszaállításáért újabb mozgalom indult meg Baja város társadalmában. Már tavaly nagy küldöttség jelent meg az igazságügyminiszternél és gróf Khuen Héderváry miniszterelnöknél. Mindketten biztató ígéretet tettek a bajaiaknak. Minthogy a kérdés megoldása aktuális lett, amennyiben a törvényszékek szaporítása befejezett dolog, a bajaiak újból küldöttséget menesztettek Székely Ferenc igazságügyminiszterhez, aki csütörtökön délben fogadta a bajaiakat. A deputációt *bárá Podmaniczky* Endre a város orsz. képviselője és *Erdélyi* Gyula főjegyző, polgármesterhelyettes vezették. A kérelmet az utóbbi fejezte ki megokolással. Az igazságügyminiszter kijelentette, hogy mihelyt a parlamenti rend helyreáll, a rég húzódo ügyet döntés elé viszik. Baja város kérelmét jogosultnak jelezte s ezért a mozgalmat rokonszenvvel kíséri.

Eljegyzés. Auer Emil Gara község jegyzője eljegyezte Szlávay Ilonkát Zomborban.

Előleges színházi jelentés.

Mezei Béla, a „Délvidéki Szinikerület“ igazgatója tisztelettel értesíti Zombor város n. é. közönségét, hogy opera-, operette-, dráma-, vígjáték-, bohózat-, népszínmű-társulataival és saját zenekarral előadásai sorozatát folyó évi november hó első napjaiban a „Leányvásár“-ral kezdi meg. A délvidéki szintársulat névsora: Mezei Béla, a délvidéki szinikerület igazgatója, Mezei Andor, igazgató-helyettes. I. Művezetőseg: Vajna Károly általános rendező, Vándory Géza ügyvezető titkár, Leövey József bérletgyűjtő-titkár, Bartfai Gyula karnagy, Pécskay Vilmos ügyelő, Havasiné Emma sugó, Lévai Pál penztáros, Szabó Daniel könyvtárnok. II. Előadó személyzet: Sz. Nagy Imre opera- és operett-tenor, Mezei Andor opera- és operett-baritonista, Szécsy Ferenc énekes bonvivant, Rónay Imre operett-buffó, komikus, Várady Izsó szalon- és táncos komikus, Mezei Béla jellemkomikus, Ungvári Miklós jellemszínész, Biró Géza naturburs, Czobor Gyula bonvivant-színész, Tóth József hősszerelmes, Vándory Géza társalgási színész, Boross Miklós szalonszínész, Pécskay Vilmos segédkomikus, Kiss Cecil szubrett-primadonna, Kerényi Irén táncos-szubrette és népszínmű-énekesnő, V. Márkus Angela opera és operette koloratur-énekesnő, Huzella Irén hősnő, Károlyi Ibolyka szende és tarsalgási, Ligethy Angela najva, Szász Anna anyaszínésznő, Medgyessy Erzsébet komika. III. Segédsemmélyzet: Aranyosi Mancsi, Almási Böske, B. Borsódi Paula, Bartfai Ilonka, Rittkay Vilma, Szegedy Mici, Szegedy Ella, Szalay Teréz, Utassy Bella, Bánhídi József, Buda Dénes, Halmi Sándor, Miskolczi Péter, Semjén Rezső. 12 tagból álló polgári zenekar és 12 tagból álló műszaki személyzet, Rózsa J. főkellékes 3 segéddel, Józsa István főszabó, Adamesó J. díszmester, Makra György színházi fodrász, Tarrody K. és Marinkovics K. díszítők, Gondos A. színházi szolga. A színdényben színrekerülő újdonságok és jeles reprisok: Operák: Pillangó kisasszony, Paraszttobacsület. Operettek: Asszonyfaló, Éva, Leányvásár, Csókszanatórium, Tengerész Kató, Limonádé ezredes, Iglói diákok, Hajduk hadnagya, Böregér, Varázskeringő, Szegény Jonathán, Cigányszerelem, Gésák, Koldusdiák, Madarász, Sulamith. Színművek: Rabló lovag, Csitri, Györgyike, drága gyermek, Kém, Gunyvacsora, Brezeda ur, Nincs tovább! Erős láncok, Piktörök, Kis kávéház, Ocskai brigadéros, Sasfiók, Három testőr. Népszínművek: Igmándi kispap, Ingenyelők, Gyerekasszony. — A bérlet eszközzésével Leövey József bérletgyűjtő-titkár bizatott meg.

Uj állami iskola. Pacsér községben új állami iskola fog épülni, melyben hat tanító fog tanítani.

Megnyílt a szabadkai szezon. A szabadkai színház héthónapos szezonja szombaton este nyílt meg a Leányvásárral. Az új igazgató, Nádasy működése elé élénk érdeklődéssel néz Szabadka színpártoló közönsége. Vasárnap délután a Gyerekasszony ment, este megint a Leányvásár. Hétfőre és keddre a Gólya, szerdára meg csütörtökre a Fiu vagy leány van kítűzve.

A vármegyei italmérési illeték. Az állami italmérési jövedékről szóló 1899. XXV. t. c. 17. §-a értelmében az italmérési illetéket Bács-Bodrog vármegye területére másodfokban megállapítani hivatott italmérési illeték felszólamlási bizottság 1912—1914. évi időszakra vonatkozó tárgyalásait Zomborban 1912. október hó 21. és 22-ik napjain délután 3 órakor fogja megtartani.

Agárverseny Topolyán. E hó 20-án nagyszerűnek ígérkező agárverseny lesz a Zichy-féle Ujpusztán. Ugyanis ekkor fogja megtartani a bácskai Agárász Egyesület Galiba versenyt angol mintára hajtott nyulakkal. Ehhez hasonló nyilvános agárverseny az országban még nem volt. A nézőközönség — mintha páholyban ülne — fáradság nélkül gyönyörködhetik az érdekes verseny izgalmaiban. Ugy értesülünk, hogy a verseny iránt rendkívül nagy az érdeklődés s már eddig is számosan jelezték, hogy a versenyt megnézik.

Járványkórház Apatinban. Dr. Thim József járásorvos közreműködése mellett most készült el Apatinban az új járványkórház terve és költségvetése; a költség 30.000 koronát tesz ki, melynek felét az 1908. évi XXXVIII. t. c. 1. pontja értelmében az állami kincstár viseli. Ha a kórház létesül, ez lesz a megye legmodernebb és kifogástalan járványkórháza, ami különösen fontos a kolerajárványok miatt.

Gondnokság alá helyezett bácskaiak. A zombori törvényszék Janesurits Milivoj 34 éves sztapári lakost, az újvidéki törvényszék pedig Plavitsy sajkásszentiváni, Radosits Tosa 41 éves sajkásgyörgyi és Jovanovits Gábor újvidéki lakosokat godnokság alá helyezte.

Ada szolgabírósgát kér. Ada mozgalmat indított az iránt, hogy a szolgabírósgái székhely Zentáról Adára helyeztessék át. A mozgalom élén Ada kereskedő társadalma áll. Bár az adaiaknak a saját szempontjukból igazuk van, tény azonban, hogy az ezen szolgabírósgákhoz tartozó községek veszítenének, mert ugyanezen községeknek járásbírósgája, adóhivatala Zentán van. Így egy napon végezhetik dolgaikat, míg így két helyre kellene fáradniok.

Artézi kut Apatinban. Apatin községe megkezdte az új artézi kut furását; a kut a község háza előtt a templom-utcában lesz. Vállalati uton 300 méter mélységig fúrnak és a sikeres eredmény kívánatos volna, mert Apatin ivóvíze nem a legjobb. Dicséretreméltó érdemei vannak a létesülés körül Dombovits Ignác községi bírónak és a képviselőtestületnek, mely 103% pótdadója dacára megszavazta a költséget.

Bélyegjegyekkeresek. A magyar kir. posta- és távirtdaigazgatóság a postai frankójegyek felragasztásának gyorsabb és az ellenőrzés szempontjából pontosabb eszközölhetésére szolgáló frankójegy felragasztó automata részére a 2, 3, 5, 6 és 10 filléres frankójegyeknek 1000—1000 darabot tartalmazó tekercsekben való forgalombahozatalát elrendelte. Ezen frankójegytekercsek kizárólag csak a kincstári posta- és távirtdahivatalok által lesznek árusíthatók, tehát ez az értékük magánárusítónak elárúsításra nem lesz kiszolgáltatva. Ily jegyek kiadása ügyében tehát a kincstári postahivataloknál kell a megrendelést megtenni.

Csendőrt keresnek. Több fővárosi lapban az a hír látott napvilágot, hogy a honvédelmi miniszter leiratot intézett a csendőrpáncsnoksághoz, hogy a kerülethez tartozó őrsőket utasítsák, hogy községeikben szoltsák föl az arra alkalmas egyéneket, hogy lépjenek be a csendőrség szolgálatába s hogy ezt az intézkedést a nagymérvű csendőrhány tette szükségessé. Mivel egyes koalíciós lapok ezt a hírt azzal magyarázzák, hogy a csendőrség között azért nagy a hiány, mert ott politikai okokból tömeges kilépések történtek, illetékes helyhez kérdést intéztünk, ahol ezt a fölvilágosítást kaptuk: Naiv dolog a honvédelmi minisztériumnak azt az intézkedését, hogy leiratot intézett a csendőrpá-

ncsnokságokhoz, hogy alkalmas egyéneket szoltsanak föl a csendőrséghez való belépésre, politikai ügyekkel összefüggésbe hozni. Évek óta uralkodó szokás már az a honvédelmi miniszteriumban, hogy ilyen időben, tehát amikor a katonákat szabadságolják, az alosztályokhoz fölhívást intézünk, hogy ezeket az egyéneket szoltsák föl arra, hogy lépjenek be a csendőrség kötelékébe. Ezt azonban a kerületi őrsők már minden fölhívás nélkül is megteszik. Szóval itt nem egy speciális esettel, hanem régen bevezetett szokással állunk szemben. Tény az, hogy az idén a szokottnál nagyobb a csendőrhány, de ez a hiány nem a régi állományban merült föl, hanem ott keresendő, hogy a júliusban hétszáz emberrel megszaportított létszámot nem töltöttük még eddig be teljesen.

A zentai rendőrbiztos me-rénylője. Zentai tudósítónk írja: Nagyhegyesi Mihály hentesmester, zentai lakos ez év májusában nagy botrányt csapott Bálint István zentai kocsmájában. A nagy zajra ép idejében toppant be Varga Mátyás városi rendőrbiztos s a hatalmas erejű ember Nagyhegyesit eltávolította. A hentes ezért boszút forralt Varga ellen. Kövágó nevű siketnéma barátjával lesbe állott s a kocsmából kilépő rendőrbiztos több helyen életveszélyesen megsebesítette. Most itélkezett fölőtte a bíróság. Kövágót bizonyított hiányában felmentette, Nagyhegyesit ellenben ittas állapotának mérlegelése mellett egy évi fogházzal sújtotta.

Az óbecsei villamos világítás. Az óbecsei villanyvilágítás létesítésének munkálatait a Siemens és Schuckert cég legközelebb megkezdí. A vállalat embere a héten Óbecsén járt és megtekintette a helyet, a hova a telep jön s intézkedést tett arra, hogy kedvező időjárás mellett megkezdjék a gépház építését. A villamos telep a vasut töltés és a szenttamási műút közt levő téren nyer elhelyezést.

Gyilkolás Apatinban. Az éjjel Kuhmann apatini gazdász kocsisát bizonyos Manz nevű egyén szíven szurta és megölte. Ez már rövid idő alatt a negyedik gyilkosság utján elkövetett haláleset.

Halálos baleset a tolatásnál. A bácsfeketehegyi vasuti állomáson halálos baleset történt. Vécei Miklós tartalékos vasuti altiszt az áldozat. A napokban kiküldték Véceit Bácsfeketehegyre, ahol a tolatásnál foglalatostkodott s amikor egy mozgásban levő kocsinak feküdt, hogy megállítsa, a kocsi fék-rudja a melléhez vágódott. A szerencsétlen ember melle teljesen behorpadt és néhány perc múlva kiszenvedett. Özvegycet és öt gyermeket hagyott hátra.

FENYVESI SAROLTA fűzőkészítő Bajáról október hó 17-én Zomborban lesz, kéri a hölgyközönséget, illetve mélyen tisztelt vevőit, kiknek kívánságára szívesen teszi tiszteletét, hogyha óhajtanak nála fűzőt rendelni, szíveskedjenek **bajai címére,** vagy **Hirth János** ur kereskedése **Zombor** (Kossuth-utca) és **Reffle Évi** divatüzlete **Zombor** (Kossuth-utca) címén vele tudatni.

A magyar dal-zene fejlődése.

A zombori Szabad Lyceum Egyesületnek vasárnap megtartott idény megnyitóján a magyar dal-zene keletkezéséről és fejlődéséről a XIX századig **Koller Ferenc** hegedűművész, a szabdkai zene h. igazgatója felolvasást tartott. Két ízben láttunk ily óriási hallgatóságot együtt, egyszer, mikor Kersch a vallásos zenét, másodsor, mikor Beregi a magyar költészet fejlődését ismertette.

Városunk közönsége ily tömeges nagyszámu megjelenésével a Lyceum Egyesület iránti meleg szimpatiajának adott kifejezést s dokumentálta, hogy a Lyceumot irányzatában meleg érdeklődésével kíséri s erkölcsileg a legmesszebbmenő támogatásával tünteti ki.

Az előadó felolvasásának tárgyát hangyaszorgalommal hordta össze s tudományos rendszerességgel tárgyalta a magyar hazafias dal és zene történeti fejlődését. Főtörekvése odairányult, hogy a magyar néplelékek gyönyörű megnyilatkozásait, jellemző sajátosságait, a dal és zene keletkezését s annak fejlődését kronologikus sorrendben, de csak egy előadás keretere kiterjeszkedőleg nagy vonásokban ismertesse.

A magyar zene és dal keletkezése egyidős a magyar néppel s annak nyelvével, amely époly terméke a néplelékeknek, mint a nyelv, mert a dal nem egyéb, mint stilizált, színezett beszéd, a stilizálás pedig a természetes jellemző sajátosságoknak kifejlődése.

A népdal legrégebbi típusa a primitív *gyermeknóta* és az azzal dallamban és ritmusban mindig, de sokszor tartalomban is rokon *regősének*, amelyeknek keletkezése a magyar történelem első századaiba tehető. A gyermeknótákban és regősénekekben a szegényes dallam mellett ugyanazon ritmikái képletek merülnek fel. Egy ősrégi gyermeknóta, amely még ma is sokak előtt ismeretes:

Zöld selyem szoknya
Ispilanti rózsá,
Fordulj ki már kis violám
Térjél angyal utra.

A kortörténetnek eme naiv megnyilatkozása nem nevezhető dálnak, de érdekesen állítja elénk a gyermeknyelv eredetében a vers és másféle beszéd egyesülését a kezdetleges beszédben és azt, hogy miképen kíséri a ritmusos beszéd a gyermeket minden játékában.

A ritmikus, recitativ formájú *gyermeknóták* és az ehhez hasonló *regősénekek* voltak az első *primitív népdalok*, amelyekből a ritmus mellett még hiányzott a mai fülnek annyira kívánatos színes dallam.

Ezen primitív népdalok ritmusai, motívumai századokon át kísérhetők, sőt a mai napig elnyulnak, amint a dallam ugyanazon motívumon, vagy dalszírán alapulva, mindinkább színesebbé és melegebbé válvva elér a mai népdal formáig.

Esik az eső
Hajlik a vessző,
Haragszik a kiskatona
Megázik a lova.

Ez a gyermeknóta Palóczi Horváth Ádám gyűjteményében mint *szüreti tussnóta* fordul elő, később mint ősrégi lakodalmi dal a *palócok* között „Érik a szőlő” címmel, míg végre a mult század 70-es éveiben már felett színes szép népdallá változik:

Két szem szilva dűráncai
Tudsz-e reám kacsintani
Angyalom, galambom...

Amint a templomban sarjadt ki az iskola, úgy hatotta át a templomi ének a népdalt is. A néplelék elfogadta az egyházi ének hangjait. *A magasztos egyházi melódiák által az egyház, a népek tanító mestere* megismertette az antikvilág hangnemeit és sok dallamot adott, amelyeket minden nép saját lelkének sugallata szerint alakította át népdalaiban.

Az igricek, a regősök, a hegedősök, a lantosok főtárgya a szent királyok élete volt. Énekeltek szent Istvánról, szent Imréről, szent Lászlóról.

A XV. század végéről van is egy énekünk szent István királyról:

Oh dicsőséges szent jobbkéz,
Melyet magyar óhajta néz
Drága gencse népünknek
Nagy öröme szívönknek.

Ha ennek a töredék versnek a dallama megmaradt volna a szent király jobbjá mellett, de megbecsülők.

A magyar vitézek esata előtt még a 17-ik század végén is vig és hazafias dalokat zengtek szent Lászlóról.

A magyar népdalról az első megemlékezés szent István idejéből szent Gellért csanádi püspök életrajzában található, aki egyik hívének védelmére utazván egy malmot

hajtó nőt énekelni hallott s így szólt a csanádi zárdaiskola magiszteréhez, a német Waltherhez: „Hallod-e Walther a magyarok éneke mily édes.”

A magyar nép az egyházi énekből egy néhány egyházi hangnemet vett át, amelyeken egész a kuruc időkig egyházi népénekeit, krónikás verseit, történelmi s népdalait is alkotta és énekelte.

A magyar zene megismerése szempontjából röviden érintette az előadó a tót dalméleket, a „Krakoviak” nótá dallamát, majd „Boldog Asszony Anyánk” motívumából fejlődött Palócz-dalt.

A magyar és tót nyelvnek egyforma hangsúlya lévén, hasonló ritmusokba kristályozódtak és a reformációig, mely dallamforrásuk is az ősi katolikus egyházi zene volt, amelyből merítettek.

Mátyás korából három igazi népdalt találunk, s ezek közül is kettőt csak szövegben. Az egyiket, amely negédes kis nótá, Pomiloczky Fülöp nevű szerzetes szertartási könyvének belső táblájára jegyzett fel. Ritka becses maradvány, bár a dallam primitív:

Bátya, bátya, mely az ut Becskerekére!
Uram, uram, ez az ut Becskerekére!

A 16-ik század hitvitázó irodalma mellett csendül meg a vallásos ének, amely a mai fülnek borzasztóan nehézkes, egyhangú, mégis óriási haladást jelent. A szerzők, — közöttük Tinódi Sebestyén, — miután mindent magyarosan, magyar ritmusokban akarnak megszólaltatni, átveszik a népies költéshez a virágénekek formáit. Ezek rajta van a komor, küzdelmes, önváddal és kétséggel terhelt kornak a bélyege. Ezek a reformátorok szépet csak akkor alkottak, mikor a népdal inspirálta őket. Némelykor még a nem népies, a dallamesira is átment a népdalba és a legrégebbi népdalaink egyikében, másikában is felismerhető. Ilyen az 1542-ben íródott Csürei István éneke „Illés prófétáról és Achab királyról” ugyanazzal a ritmussal és csak kevésbé módosított dallammal, mint gyermekdal „Kis kácsa fürdik fekete tóban” kezdettel még máig is él a nép ajkán.

Tinódinak az Egervár viadaláról szóló éneke ősi dalsírja több betyár nótának, mint „Engem hívják Fábrián Pistának”, „Korcsmárosné nekem halat süssék kend”, későbbben a „Styriában Ajk faluban az történt” kezdetű balladának, amelyet a „Szökött katoná” népsziműben is énekelnek. Különösebb értékű Tinódinak egy nótája, amelyet Eger történelmének Enyingy Török János vitézségéről írt. Ez az első fenmaradt népdal, amelynek dallama átment a magyarság használatába, sőt felbukkant a napoleoni háborúk idejében „Már minálunk verbuválnak kötéllel” mint *toborzó* dal és inspirálta a *palotás* zene művelőit. Többek között Erkel Ferencet, ki Bánkban operájában ezzel kezdi a furulyás közzenét; a „Ritka buza, ritka árpa...” kezdetű dalban még ma is él.

A magyar szerelmi költészet a XVI. század második felében állt virágzásának magaslatán. Ide emelte egy kiváló költő, Balassa, aki Petőfi-ig a legnagyobb lírai költő, akinek lelkéből gazdagon áradt a mély érzésű csapongó dal. Nótáiban ép oly gazdag, mint költészetében. Ott találjuk a bujdosó kuruc kedvese utáni epedésében, a vértől szikkadt Szencsényi-mezőn, a zokogó tárogatóinknak panaszában; rongyos Rákóczi katonák szivéből ha kicsordul a keserű bánat, ajkukról Balassa lelke sir. A kurucvilág híres nótája „Őszi harmat után” az ő versének ujra keltése. „Mint sir a fejtér hattyu”, amelyet Dávid Ferenc szerzett 1572-ben, az ő idejéből valónak látszik.

A magyar reformátorok a hitvitázó irodalom terén úgy az énekes, mint zsolttáros könyvek terjesztésében roppant munkásságot fejtettek ki. Ez Szenczi Molnár Albertnél mutatkozik, aki Lobwasser németjéből Gudunel francia zoltáríró dallamaira erős nemzeti jelleggel a zoltárokat fordította.

A reformátusok 42. zoltárában „Mint a szép híves patakra a szarvas kívánczik”

ismerünk a Hymfy versek ösére, melyet itt és nem Petrarkánál kell keresni. A katolikus énekes könyvek is tele vannak édes magyar dallammal, magyar ritmussal, amely sok még manapság is élő népdalnak alkotja eredeti külsejét.

A 17. század végén a sokféle küzdelem alatt az egyházak dallamkincseikkel nagyban hozzájárultak a magyar népdal fejlesztéséhez, bár úgy a kath., mint protestáns felekezetek vezetői nagyban üldözték a népies profán költészetet Bornemissza, Pázmány, Ujfalussy „undokoknak”, „fájlalándók”-nak minősítettek a virágénekeket és világi dalokat sirásaikban erősen kikelték a „lutrikános fűzfapoéták” ellen. A népköltést irtó törekvések azonban eredménytelenül siklottak el. *A kurucvilág bokréta kőti nemcsak a templomoknak fehér liliomait és hervadtan télizöldjeit, hanem az őt, a szabad népköltésnek, a magyar nótamezőnek minden vadvirágát.*

A magyar nótá fejlődéstörténetében jelentékeny szerep jut: Eszterházi Pál nádornak. Énekeskönyvét (a 17. század, második felében) vegyes: magyar nóták, táncok, szent énekek, részben latin, részben tót szöveggel tarkítják. Dallamai nem tagadják a régi magyar dallamok közös vonását, az egyházi jellegét és származást.

1674—75. körül a temetők esőndje szorult az országra, amelyben csak a rabbilincs csörgése hallzott. Thökölyi felkelésekor keletkeztek a kurucdalok *nemzeti zeneirodalmunknak gyöngyei*. Törzset képezik ezek a későbbi irt daloknak, nótáknak, verbungósok, a hallgató magyarok egész sorozatának. A merész képleteknek ez a sokoldalúsága, a ritmus gazdagsága, amely e korban zenékben megnyilvánult, igazolja Liszt Ferencnek ama mondását, hogy „nincs semmi más oly zene, amelytől az európai zene annyi ritmusa eredetiséget tanulhatna, mint a magyartól”. Tanultak is. Bach preludiumaiban, szvitjeiben, burred és gavottjaiban csak úgy hemzseg a magyar cifrázat és egyéb magyar sajátosság. Haydn, Beethoven, Schubert, Weber a régi klasszikusok, magyar jellegű és ritmusu dallamokat használtak fel műveikben. A kurucdalok szövegét *Thaly* Kálmán kutatta fel és gyűjtötte össze, míg a dallamokat *Káldy* Gyula bozta napfényre és tette a magyar zene közkinésévé, amelynek szépségeit az előadó egész a XIX. század végéig alapos részletességgel ismertette s a költészet remekéből számosat bemutatott.

A zombori Kaszinó Egyesületi Dalárda nagyhatalással adta elő: „Boldog asszony anyánk”, „Te vagy a legény”, „Csinom Palkó”, „Erdélyi hajdu tánc” c. karokat. Hasonlóképpen *Jámbor* Béla Mátyás király korabeli dal, „Ti magyarok már Istent”, „Mint sir a fejtér hattyu”, „Cserebogár sárka” és „Kinek nincsen szeretője”; *Major* József „Hej Rákóczi, Bercsényi”, „Őszi harmat után” és a Palóc dalt, „Istenem, Istenem”; *Marschall* Béla „Édes anyám sokat intett”, „Óh, te csodálatos német” és a régi Rákóczi nótá előadásával igen nagy hatást értek el. Szünni nem akaró taps jutalmazta Koller Ferenc hegedűművészt, aki Czinka Panna és Bercsényi nótáját, valamint Lavotta szerelmét interpretálta, feleségének kiválóan remek zongorakiséréte mellett, elragadó művészzel.

Az előadó művész már ott köszönetét fejezte ki Major József, Marschall Béla, Jámbor Béla és Tomcsányi Aladár uraknak, valamint a zombori kaszinóegyesületi dalárdának a szíves közreműködésért. Viszont a közönség és a Szabad Lyceum nevében e helyen fejezzük ki őszinte hálánkat és köszönetünket a kiváló előadónak és művésznek a nyújtott magas élvezetért. —r.

Szerkesztői üzenet.

T. I-né Katymár. A kissé elnyújtott, de nem minden érdekesség nélkül megírt szomorú históriának alkalomadtán sorát ejtjük.

HIRDETÉSEK.

MED. UNIV.

30—14

Dr. LUKITS MIROSZLÁV

Zombor, Zarándok-utca 10. sz.

Rendel d. e. 8—11-ig.

Fog- és szájbetegeknek d. u. 2—5-ig.

Aranykoronák, aranyhidak és mindennemű kaesuk fogazatok. Mindenféle tömések (plombok). Fog- és gyökérhuzás teljes érzéstelenítéssel.

Alkalmazást nyer.

Bátmonostor község jegyzői irodájában azonnali belépéssel napi 3 korona napidij mellett egy kiségitő irnok nyer alkalmazást.

Ajánlatok alulirothoz címzendők.

Bátmonostor, 1912. október 11-én.

Odry István,

h. jegyző.

2—1

Pályázati hirdetés.

A Zsabyai Etső Takarékpénztár r. t. pályázatot hirdet

könyvelői állásra.

Megkívánatik: teljes jártasság és képzettség a kettős könyvvitelben, magyar és szerb nyelv tudása szóban mint írásban.

Javadalmazás: évi 2000 korona.

Az eddigi működési bizonyítványokkal ellátott kérvények mutatandók be.

Pályázati határidő: **1912. évi november hó 10.**

Az állás 1912. december hó 1-én elfoglalandó.

Zsabyán, 1912. október hó 8-án.

Az igazgatóság.

3—2

1737. szám 1912.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori kir. járásbíró 1912. évi V. 457. számú végzése következtében dr. Nikolits György zombori ügyvéd által képviselt Másits Tósa zombori lakos javára 420, 500, 500 korona s járuléka erejéig 1912. évi augusztus hó 6-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 2310 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: koesi, lovak, sertés és buza nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a zombori kir. járásbíró 1912. évi V. 457/9. sz. végzése folytán 1420 korona tőkekövetelés, ennek 1912. évi január hó 1-ő napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 63 kor. 97 fillérben biróilag már megállapított költségek erejéig Zomborban adós szállításán leendő eszközlésére 1912. évi október hó 25. napjának d. u. 2 $\frac{1}{2}$ órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Zombor, 1912. évi október hó 4. én

Styrum Mór,

kir. bir. végrehajtó.

K.

30-14

SZLÁV
a 10. sz.
r.
u. 2-5-ig.
mindennemű
lelő témék
rhuzás
ssel.

yer.

yzői irodá-
i 3 korona
rnok nyer

imzendők.
ber 11-én.
stván,
yző.

mény.

rékpénztár

sra.

rtasság és
elben, ma-
óban mint

0 korona.
yitványok-
andók be.
12. évi

r hó 1-én

hó 8-án.

óság.

ény.

az 1881. évi
nel közhírré
róság 1912.
keztében dr.
által képví-
javára 420,
g 1912. évi
kielégítési
10 koronára
m.: kocsi,
rverésen el-

kir. járás-
zése folytán
k 1912. évi
kamatai és
en bíróság
ejéig Zom-
ésére 1912.
2 1/2 órája
i szándéko-
g, hogy az
z 1881. évi
ében kész-
rőnek bees

ó 4 én

a Mór,
égrehajtó.

Meglepő

vidonság!!

FACIMBALOM (Xilophon.)

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta ját-
szani. A **FACIMBALOM 15 különböző**
nagyságban összehangolt **fadarabból** áll
és verőkkel (ugy mint a cimbalom) lesz
jatszva. Ára tokkal, verőkkel és **mesés**
ajándékkal csak 6 korona

WÄGNER a „Hangszer-Király“

országserte elismert elsőrendű hangszerárú-
házában, **Budapest, József-körut 15. sz.**

Fényképes árjegyzék ingyen.

Óvás: Figyeljen jól a pontos címre és házszámra.

1638. sz. 1912.

Arverési hirdetmény.

Szépliget község tulajdonát képező
2 drb nyugati fajú kiselezett tenyész-
bika **folyó évi október hó 19-én**
(szombaton) d. e. 10 órakor
a községháza tanácstermében tartandó
nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet
ígérőnek eladatni fog.

Szépliget, 1912. október hó 12-én.

Benyács Simon,
jegyző.

Házeladás.

**Zomborban Erzsé-
bet-körut 18. sz.
házamat szabad
kézből eladom. —**

:: Bővebbet :: 3-1

WILL EDE.

2107/1912. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881.
évi LX. t. e. 102. §-a értelmében ezennel köz-
hírré teszi, hogy a zombori kir. törvényszék
1910 évi 9454 számú végzése következtében
dr. Guttman Zsigmond zombori ügyvéd által
képviselet Lederer Leó zombori lakos javára
500 korona s járulékaik erejéig 1910. évi szept-
ember hó 20-án fogantatott kielégítési
végrehajtás útján lefoglalt és 1120 koronára
beesült következő ingóságok, u. m.: butorok
nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a zombori kir. járás-
bíróság 1910 évi V. 1214/11. sz. végzése folytán
500 korona tőkekövetelés, ennek 1910. évi
március hó 13. napjától járó 6% kamatai és
eddig összesen 115 kor. 96 fillerben bíróság
már megállapított költségek erejéig Zomborban
Schweidel József utca leendő eszközlésére 1912.
évi október hó 26-ik napjának délelőtti
9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a
venni szándékozók oly megjegyzéssel hivat-
nak meg, hogy az érintett ingóságok az
1881. évi LX t. e. 107. és 108 §-a értel-
mében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet
ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el-
tognak adatni.

Zombor, 1912. évi október hó 5-én.

Styrum Mór,
kir. bir. végrehajtó

6011/1912.

Pályázati hirdetmény.

Az Ujfutak községben üresedésben
levő és 600 korona fizetéssel, valamint
200 kor. lakpénzzel egybekötött irnoki
állásra **1912. évi november hó**
1-éig terjedő határidővel pályázatot
hirdetek.

Ujvidék, 1912. október hó 7-én.

NIKOLITS,
főszolgabíró.

A szalonban és a gyermekszobában
mindenütt ott legyen, mert kicsinyt
és nagyot, fiatalot és öreget, szegényt
vagy gazdagot egyaránt mesésen
szórakoztat. :: Mindenütt kapható.

ÁRA 1 KORONA. *-26

Gyártja: a „Cserépgyár“ R.-T. Kismányán

Minden nagyobb városban állandó bi-
zományi raktárt óhajtván fentartani,
e célra óvadékképes és agilis képví-
selőket keresünk. ::

A budapesti raktár telefonszáma 170-88.

RENCZ JÓZSEF

vasrács és pénzszekrénygyára

Telefonszám: 7.

KULA (Bácsmegeye)

Telefonszám: 7.

**Készít lépcső, erkély és folyosó-
rácsokat, sir- és sirbolt-
szegélyeket, vasablakokat
stb. minden e szakmába vágó munkákat
= a legszebb kivitelben. =**

!! Készletben teljes takarékpénztári berendezések. !!

Jutányos árak!

*-5

Pontos kiszolgálás!

A Zombori Iparosok Butorárucsarnoka
Rákóczi- (bajai-) ut, saját ház.

A Zombori Iparosok Butorárucsarnoka
Rákóczi- (bajai-) ut, saját ház.

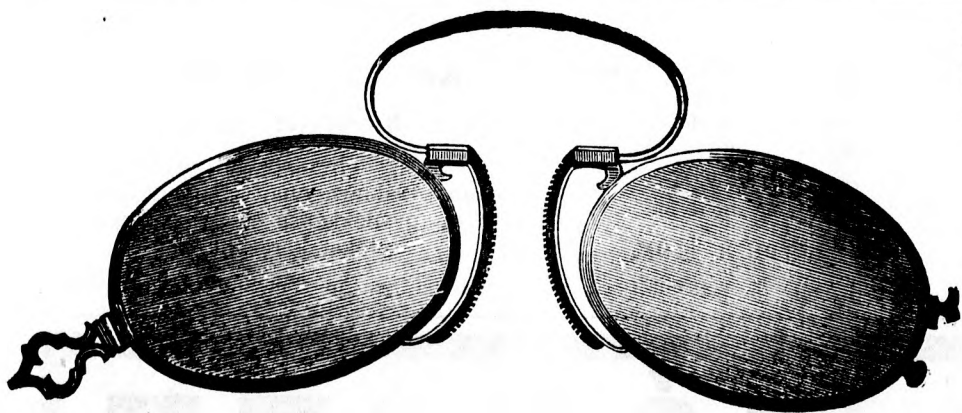
ÁLLANDÓ BUTORKIÁLLITÁS,
meglepetésszerű olcsó, a legmagasabb
!! 100-24 igényeknek megfelelő !!

LAKÁSBERENDEZÉSEK,
uri szobák, szalonok, **nagy raktára.**
ebédlők és hálószobák

Ugyanott egyéb ipari készítmények állandó raktára és eladási helye.
Elfogad a legmodernebb **KÁRPITOS MUNKÁKAT** és **DISZITÉSEKET.**

A Zombori Iparosok Butorárucsarnoka
Rákóczi- (bajai-) ut, saját ház.

A Zombori Iparosok Butorárucsarnoka
Rákóczi- (bajai-) ut, saját ház.

Optikai, betegápolási,
elektrotechnikai vállalat.

Nagy választék!! 100-46 **Olcsó árak!!**

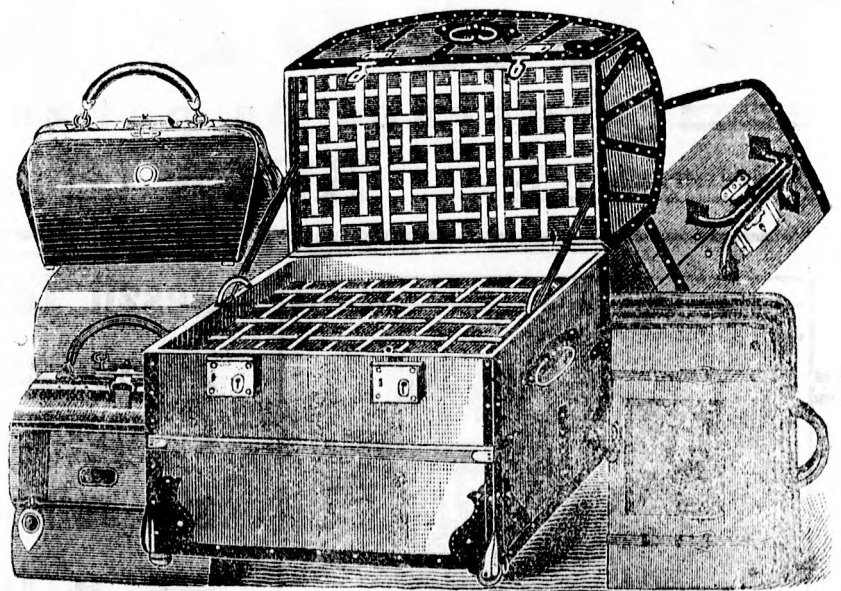
Javítások lehető leggyorsabban
eszközöltetnek

TELOTSCH GÁSPÁR

lát- és műszerésznél, **ZOMBOR.**

Nyomatott Bittermann Nándor és Fia cég könyvnyomdájában Zomborban.

Legolcsóbb
bevásárlási
forrás

Teltsch Gáspár
bőröndgyárában, **Zomborban.**

Kiadótulajdonos: Bittermann Nándor és Fia cég.